

PROSBA PSA

*Pane, dopřej mi čas, abych
pochopil, co ode mne žádáš.*

*Nehubuj mě dlouho
a nezavírej mě za trest.*

*Ty máš svou práci a zábavu,
já mám jen Tebe!*

*Mluv na mě často.
I když slovům úplně nerozumím,
stačí mi Tvůj hlas,
který se na mě obrací.*

*Než mě uhodíš, uvědom si,
že mohu lehce rozdrtit kosti tvojí ruky,
ale nikdy to neudělám.*

*Pamatuj,
že všechno je pro mne lehčí,
když jsi u mne.*

Tvůj přítel

Minimum výchovy štěněte - základní metodika

Výchova štěněte obecně

Při výchově štěněte je třeba postupovat s tzv. **laskavou důsledností**. Nejprve se zvířetem navážeme kontakt, přivykneme jej na jméno, obojek, na pamlsky (vyzkoušíme, co je pro něj v tomto směru opravdu zajímavé). Teprve po splnění těchto podmínek začínáme s vlastní výchovou a výcvikem. Systematicky budujeme zvláště přivolání. Přitom využíváme hru, pamlsky a pochvalu a posilujeme vztah mezi námi a psem. Veškerý nácvik jednotlivých cviků provádíme formou hry, přičemž z každé hry musí štěně vyjít jako vítěz. Výchovu štěněte musíme přizpůsobit jeho věku a provádět s ním nácvik jednotlivých disciplín jen pokud ho práce zajímá a baví. Budujeme a posilujeme kořistnický pud psa pohazováním různých hraček a aportů (velmi vhodné je k tomuto použít míček na šňůře, případně na tzv. udici). Přetahováním o hadřík začínáme již v raném věku budovat a posilovat bojovnost a odvalu a později i zlobivost a tvrdost. Pohazováním pamlsků do trávy a jejich vyhledáváním začínáme již malé štěně připravovat ke stopařské práci. Později přejdeme k pokládání krátkých stop za pomoci pamlsků a psíka učíme postupně využívat k práci nos.

U odrostlých štěňat doporučuji řídit se přiměřeně radami uvedenými dále. Hlavně nezapomínat na to, že pes je velice inteligentní zvíře, kterému je třeba se věnovat, který vyžaduje kontakt s člověkem a za to se odvděčí celoživotní oddaností a láskou ke svému pánu. Postupně psa přivykáme na frekvenci (dopravní ruch, různé hluky, pohyb osob). Při pohybu ve městě vedeme psa spíše k nevšímavosti k cizím lidem, proto zabráníme zbytečnému navazování přátelských kontaktů s lidmi. Na druhou stranu psa neprovokujeme k napadání osob.

Pokračujte na další stránku.....

„Desatero“ výcviku a výchovy psa.

- 1. Pravidelnost** – je lepší věnovat se psu 1/2 hodiny denně než 3 hodiny 1 x v týdnu. Upravit režim psa tak, aby byl v rámci možností co nejpravidelnější. Tj. doba krmení, procházek atd. Respektovat soukromí psa, dobu jeho odpočinku.
- 2. Důslednost** – po vydání povelu trvat na provedení cviku. Jestliže pes cvik z jakýchkoli důvodů neprovede, mechanicky ho k provedení donutit nebo jej jinak vhodným způsobem k provedení cviku navést (pamlskem apod.). Z toho důvodu být vždy připraven na tu eventualitu, že pes cvik neprovede a dávat mu pokyn k provedení cviku pouze tehdy, pokud máme psa ve své moci. Zároveň dbát na přesné provedení cviku, netrpět psu laxní a nepřesné provádění cviků. Důsledně opravovat nepřesnosti. Předpoklad je, že pes činnost, kterou po něm chceme ovládat.
- 3. Dodržovat zásadu jeden povel, jeden výkon.** Tj. neopakovat povely vydané k provedení cviku, ale po vydání jednoho povelu cvik se psem provést. Výjimkou může být přivolání psa, kdy se ho můžeme opakováním povelu snažit přimět k rychlejšímu provedení.
- 4. Nezapomínat na pochvalu a na odměnu.** Ta by měla zpočátku následovat po každém cviku, u malých štěňat i v době kdy je cvik prováděn. U štěňat a mladých psů, kteří s výcvikem začínají i za cvik nepřesně provedený (tzv. za snahu). Štěňata k výkonu zásadně nenutíme, ale postupujeme formou hry a chceme na nich jen výkony přiměřené jejich věku.
Důležité je správné načasování odměny. Ani brzy ani pozdě. Příklad: Psa pokládáme do lehu. Vydáme povel lehni a za pomoci pamlsku jej navádíme do žádoucí polohy. Když dáme psovi pamlsk ještě v průběhu zaujímání polohy a pes si lehne křivě odměnili jsme jej za toto křivé lehnutí. Když psovi nedáme odměnu ihned po tom, co zaujal správnou polohu a pes se mezitím vyvalil na bok – odměnili jsme jej za vyvalení na bok.
- 5. Maximální spravedlnost** – vyžadovat na psu jen takové věci, které je schopen pochopit. Trestat jej jen v nezbytném případě, ihned po provinění. V žádném případě psa nebít. Trest musí být co nejkratší, dostatečně intenzivní, avšak ne, nepřiměřeně tvrdý. To samé platí v případě mechanického donucení. Maximálním trestem bude tzv. vycukání na vodítku (u štěňate zatřepání za krk). Toto je prakticky maximální trest. Nižší tresty jsou okřiknutí psa různé intenzity, v některých případech jeho ignorance. Trestem je i když psovi odepřeme něco co má rád. Například, ukončíme hru, sebereme mu míček, zavěme jej do kotce a podobně. **Platí: Fyzický trest je něco naprosto výjimečného!!!**
- 6. Pes nerozumí významu slov,** ale pouze intonaci hlasu, proto velet zřetelně, se správnou intonací a nepřidávat žádná slova (nekomentovat výkon psa). Naučit se dva základní povely a ty používat ve správných situacích. Povel „hodný“ nebo „ano“ jako pochvala psa za správnou činnost (vyslovený tzv. mazlivou intonací. A povel „Ne“ vyslovený stroze v rozkazovací intonaci jako povel kterým psovi dáváme najevo, že dělá něco, co dělat nemá.
- 7. Učinit výcvik psu pestrý.** Střídat disciplíny které provádí rád, s disciplínami, které se mu tolik nelíbí. Statické disciplíny, střídat s dynamickými (př. Po volnu – cviky u nohy – aportování – odložení apod.).
- 8. Pes je smečkové zvíře.** Proto mu musíme umožnit začlenění do rodiny. Jasně psovi vymezit v této rodině (smečce) místo. Vytvořit mu jasné mantinely chování. Co nesmí jednou, nesmí nikdy, co smí jednou, smí vždy.
- 9. Nezapomínat na to, že každý pes je jiný.** Proto výcvik přizpůsobit věku, velikosti, plemeni a povaze psa.
- 10. Při výchově a výcviku respektovat zásadu postupu od jednoduchého ke složitějšímu,** tj. složitější cviky rozdělit na části a výcvik nových věcí začínat se psem v klidném prostředí, bez vedlejších rušivých vlivů.

Poslední zásada zní:

PES SE CVIČÍ NEJPRVE HLAVOU, POTOM RUKAMA A NIKDY NOHAMA!!!

Základy péče o psa

Vakcinace:

Vakcinace štěňat se řídí tzv. vakcinačním plánem, který může mít určité odchylky v závislosti na nálezové situaci v místě chovu. Nejčastěji používané vakcinační schéma u štěňat je následující. První vakcinace v šesti týdnech věku psa, druhá vakcinace v devíti týdnech věku psa, třetí vakcinace ve 12 týdnech věku psa a za další tři týdny vakcinace psa proti vzteklině. Následně necháme dospělého psa očkovat 1 x ročně minimálně proti vzteklině, psince a parvoviroze.

Odčervování:

Odčervování štěňat se rovněž řídí u chovatele tzv. odčervovacím schématem. Osobně odčervuji štěňata ve věku 7 a 8 dnů většinou mléčnou suspenzí Flubenol, případně Drontal puppy, dále ve třech týdnech většinou Drontal puppy, v pěti týdnech již odčervovacím prostředkem v tabletové formě a dále v sedmi týdnech. V případě, že by byl chov napaden Pokud štěně u mne zůstává, následuje další odčervování v devíti a ve dvanácti týdnech. Když štěně odchází v sedmi týdnech k novým majitelům, dávám mu na cestu jednu tabletu na odčervování, které doporučuji provést po proběhlé aklimatizaci v novém prostředí. Odčervování a vakcinaci je nutné vzájemně sladit tak, aby mezi jednotlivými zákroky byla pauza alespoň 48 hodin.

Dospělého psa odčervujeme vždy při zjištění výskytu vnitřních parazitů. Tzv. preventivně můžeme psa odčervit 1 x ročně na škrkavky. Odčervovacích prostředků je na trhu celá řada a neustále se mění, proto žádný neuvádím. Je vhodné provést o odčervování záznam (do očkovacího průkazu, ev. knížky apod.). Odblešování nebo vůbec zbavování se vnějších cizopasníků se provádí cíleně při výskytu. Nejlepší prevencí je v tomto případě udržování psa a jeho životního prostoru v čistotě.

Umístění psa

Psa ihned po přivezení umístíme tam, kde bude umístěn trvale. Pokud bude pes venku, je vhodné mít pro něj připravený kotec s dostatečně velkou zateplenou boudou (ne příliš velkou). Kotec by měl být umístěn v závětrí, být zastřešený a podlaha by měla být z materiálu, který se dá dobře uklízet. Pes umístěný trvale v kotci nebo v místnosti musí mít dostatek volného pohybu. Ovšem i pes, který má k dispozici velkou zahradu, potřebuje procházky mimo tento pozemek.

Udržování čistoty

Kotec, misku na vodu i na jídlo bychom měli denně udržovat v čistotě. Samotného psa denně kartáčujeme, případně vyčesáváme hřebenem odumřelou srst. V tomto případě nejde jen o čistotu psa, ale je to i vhodná forma prohlubování kontaktu se psem. Zároveň nám to umožňuje provést kontrolu zdravotního stavu psa (zda není někde poraněn, nemá ekzém apod.).

Výživa psa

Štěně po odstavu krmíme minimálně 3 x denně v přiměřených dávkách. Po půl roce věku můžeme přejít na krmení 2 x denně a od jednoho roku věku postačí psa krmit 1 x denně. Je vhodné zachovávat při krmení přibližně stejný časový interval. Zásadně psa nekrmíme před

výcvikem nebo výkonem služby. Nejjednodušší je krmení granulemi. Za předpokladu kvalitní a plnohodnotné krmné směsi není potřeba psovi do krmné dávky cokoli přidávat. Naopak, bývá to i na škodu zdravotního stavu psa. Při výživě psa si musíme uvědomit, že pes má trochu jiný žaludek, než my např. mléko u psa způsobuje průjmy, dlouhodobé zkrmování silně kořeněných jídel může psovi způsobit vážné zdravotní problémy, vlákninu pes tráví mnohem hůře než člověk a proto není schopen využít výživné látky ve vláknině obsažené, podáváním kostí můžeme psovi způsobit zácpu, v některých případech může dojít k poškození jícnu, žaludku nebo střev. Abychom omezili tvorbu zubního kamene je vhodné po ukončené výměně chrupu podávat psovi několikrát týdně něco tvrdého na kousání (sušené vepřové ucho, tvrdý chleba, tzv. buvolí kost apod.). Toto je možno částečně nahradit vhodnou kousací hračkou. Dobře v tomto směru působí krmení suchými granulemi, které pes musí kousat.

Stručná metodika nácviku jednotlivých cviků poslušnosti

POSLUŠNOST

1. VOLNO

Účel cviku: Je to možná divné, ale i toto je cvik prezentovaný na zkouškách. Jeho účelem je, aby pes od nás odběhl na takovou vzdálenost, abychom následně mohli provést jeho přivolání.

Provedení: Psovod se psem upoutaným na vodítku jde po zvolené ose. Po několika krocích psa vypustí z vodítka a dá povel „VOLNO“ spíše v radostné intonaci. Jako posunek lze použít **ukázání rukou do směru odběhnutí psa**. Pes by měl na tento povel od psovoda odběhnout. Pokud se tak nestane, může psovod se psem popoběhnout a zopakovat povel, případně mávnout rukou do strany se současným vyběhnutím. U psů, kteří rádi aportují, lze odhodit do strany aport (míček, pešek, klacík apod.). Povel lze doplnit oslovením psa jménem. Pokud pes nechce odběhnout ani při shora uvedeném postupu, lze použít pomocníka, který psa volá k sobě, případně psa drží a psovod od něho odchází.

Těžší variantou tohoto „cviku“ je uvolnění psa, když psovod stojí na místě. Postup nácviku je prakticky totožný s uvolněním psa za pohybu psovoda.

Máme-li nového psa, zásadně jej na volno nevypouštíme. Při prvním vypuštění takového psa, jej vypustíme se šňůrou, kterou následně použijeme při zpětném přivolání. **Čistě z praktického hlediska** není nutné, aby pes od nás odbíhal.

Nejčastější chyby:

- po odběhnutí psovod mluví na psa,
- psovod se pohybuje pomalu, nechá psa na sebe skákat a netrvá na tom, aby odběhl.

2. PŘIVOLÁNÍ

Účel cviku: Získání psa zpět do své moci z volného pohybu. Postupně můžeme procvičovat různé těžší varianty – přivolání mezi osoby, skrz osoby, obdobně mezi psy apod.

Provedení: Jedná se o cvik, který bezprostředně navazuje na předcházející a lze ho oprávněně považovat za cvik nejdůležitější. Proto je nutné tento cvik budovat již od útlého, věku. Po odběhnutí a po chvíli kdy psa necháme volně pobíhat, jej oslovíme jménem a po krátké pauze (1/2 až 1 sec.) psa přivoláme povel - „**KE MNĚ**“ (zpravidla v mírně rozkazovací intonaci). Při přivolání se postavíme čelem ke psu do základního postoje. Jestliže pes přibíhá pomalu, z větší vzdálenosti, nebo přijít nechce, lze psa povzbudit opakováním povelu, pochvalou „**HODNÝ**“ v mazlivé intonaci, zatleskáním, usednutím do dřepu, případně

rozběhnutím se směrem od psa, nebo schováním se za nejbližší překážku. U psů, kteří nemají se psovodem dostatečný kontakt, nebo nechtějí přicházet, použijeme pro přivolání dlouhou šňůru (alespoň 10 m). Pokud pes nechce přijít, pomůžeme si šňůrou. Práce se šňůrou není úplně jednoduchá, je třeba dodržovat níže uvedený postup.

- 1) Aby nedošlo k tzv. nežádoucí spojitosti (pes zjistí, že když je na šňůře tak přijít musí a když na šňůře není, tak přijít nemusí) je potřeba psa pouštět pouze se šňůrou.
- 2) Šňůru při vypuštění psa nedržíme v ruce (s výjimkou psů, kteří vyloženě utíkají), ale necháme jí volně psem táhnout po zemi. V momentě přivolání se postavíme nad šňůru (nejlépe 1 až 2 m od konce) a psa přivoláváme v následujících krocích.
- 3) Oslovení psa jménem a jeho přivolání zvoleným povelům.
- 4) Ponechání reakční doby na samostatné provedení (1/2 sec.).
- 5) Přišlápnutí konce šňůry nohou a její škusnutí směrem k sobě. Toto často postačí a pes přijde. V tom případě musíme šňůru ihned pustit na zem a psa za přiběhnutí pochválit a odměnit. Pokud jde pes neochotně nebo vůbec, následuje další krok tj.
- 6) Opětovné krátké škusnutí za šňůru. Škusnutí musí být vždy přiměřené vzhledem k velikosti, stáří a povaze psa.
- 7) Zásadně se při přivolání nestaráme o konec šňůry, ale snažíme se při přivolání volnou šňůru mezi psem a námi co nejrychleji zkracovat.
- 8) Pohybující se šňůru neberte nikdy do holé ruky. Šňůra by Vám ruku spálila, proto je i dobré u temperamentních psů používat rukavice.
- 9) Psa po přivolání musíme náležitě pochválit a odměnit pamlskem.

U notorických tuláků je lepší tyto psy vypouštět jen v ohrazeném prostoru, kde máme jistotu, že pes nemá kam utéct. U některých psů se vyplácí postup, kdy se psu po vypuštění schováme (lze použít především za tmy). Na jiné psy platí, když se na ně psovod „urazí“ tj. ignoruje je, pokud nepřijdou hned.

Při začátku nácviku se spokojíme s tím, že psa dostaneme k sobě (velmi vhodná je odměna pamlskem za přiběhnutí psa). Později psa bez povelu upravujeme do žádoucí polohy. Ty jsou v zásadě tři.

Pes předsedá bez povelu před psovoda (povel KE MNĚ). Potom následuje většinou navedení psa k levé noze, kdy pes na povel K NOZE obchází psovoda zprava nebo zleva a zařazuje se k levé noze. Při tomto způsobu přivolání je vhodné připravit si dopředu do ruky pamlsky, který psovi podáváme v napřážené ruce v úrovni jeho hlavy. Přitom ještě vůči psovi vykročíme pravou nohou, kterou těsně předtím než pes přijde, stáhneme zpět k tělu. S pamlskem to uděláme obdobně. V momentě, kdy jej pes zaregistruje, přitáhneme ruku k tělu a mírně pamlsky zvedneme. Tento postup má za účel, psa v poslední fázi přiběhnutí zpomalit a tím zamezit jeho naskakování na psovoda. Vhodným podáním pamlsku psovi mírně nad jeho hlavu, jej nenásilnou formou přivedeme k tomu, aby si před námi sedl (můžeme si pomoci tlakem druhé ruky na záď psa. V momentě kdy je pes plně soustředěný na získání pamlsku a je těsně před námi (20 – 30 cm) „vystřelí“ naše levá ruka ke krku psa a uchopí jej za obojek, tím máme psa zpět ve své moci.

Druhá varianta přivolání - pes si sedá k levé noze psovoda (povel K NOZE). Tato varianta se moc nepoužívá a při nácviku současně s první variantou pravděpodobně budeme psovi působit v hlavě trochu zmatek i přesto, že povel k provedení je jiný než u první varianty.

Poslední variantou přivolání je, že pes se připojuje k levé noze psovoda za chůze (povel K NOZE). Tuto poslední variantu můžeme nacvičovat na delším vodítku, kdy psa necháme odběhnout od nohy a následně jej povel K NOZE navedeme zpět k noze. Pomůžeme si přitom pamlsky, které psovi dáváme za pohybu z levé ruky.

Nejčastější chyby:

- Povel pro přivolání není vysloven natolik hlasitě, aby pes přerušil prováděnou činnost a

soustředil se na psovoda.

- prvotní nácvik je prováděn se psem v rušivém prostředí,
- pes má málo volného pohybu a udělal zkušenost, že když přijde, bude mu pohyb omezen,
- pes je přivoláván v nevhodný okamžik (ihned po vypuštění, v momentě kdy je něčím zaujat apod.),
- psovod psa vypouští i když ví, že ho následně nepřivolá,
- psovod psa trestá, pokud nepřijde hned,
- psovod se psa snaží honit,
- psovod špatně pracuje se šňůrou (šňůra je mimo jeho dosah, práce se šňůrou je pomalá apod.),
- pes nemá s psovodem vytvořen potřebný kontakt a proto není motivován k tomu, aby přišel,

Pozn. Při nácviku přivolání je důležité, aby měl pes dobře utažený obojek, aby nemohlo dojít k jeho vyvléknutí.

3. SOCIALIZACE PSA

Sem zahrnujeme chování psa k cizím osobám, k jiným zvířatům včetně cizích psů, reakce na dopravní ruch apod. Součástí socializace je i prohlídka psa.

Účel cviku: V tomto případě je účel zcela zřejmý. Pes by nám neměl být tzv. na obtíž. Měl by v klidu strpět naší odůvodněnou manipulaci s ním. Neměl by být bezdůvodně útočný atd.

Proto psa učíme spíše nevšímavosti. Pes by měl pod naším dohledem strpět rozmlouvání cizí osoby s námi, případně i určitou manipulaci s ním (důležité u veterináře). Od nás si musí pes nechat líbit sahání do mordy, různou manipulaci s končetinami, čištění očí, uší a srsti, kontrolu vnějších pohlavních orgánů a řitního otvoru.

Provedení: Povel „**HODNÝ - KLID**“. Pokud pes projevuje vůči osobám bázlivost, postupujeme pomalu, postupnými kroky, osoba se musí chovat klidně, mluvit spíše polohlasně, bez výrazné gestikulace. U útočných psů tyto vhodným způsobem fixujeme (psovod si uváže vodítko v pase, za stehno případně pevný předmět - strom, plot, radiátor, auto apod.). Existují různé techniky jak psa fixovat, při jednotlivých úkonech, ty bohužel překračují rámec této publikace a je lepší jejich praktická demonstrace, než teoretický popis, proto budou tyto techniky demonstrovány v samotném kurzu.

Nejčastější chyby:

- psovod psa nevhodným způsobem trestá, když se tento brání při provádění některých úkonů,
- psovod není dostatečně důsledný,
- psovod je sám při nácviku nervózní.

4. CHŮZE U NOHY A OBRATY ZA POHYBU A NA MÍSTĚ

Účel cviku: Tento cvik by nám měl usnadnit běžnou manipulaci se psem ať už na místě, nebo za pohybu.

Provedení: Zvukový povel „**K noze**“ v rozkazovací intonaci. Posunkový povel - **tlesknutí levou rukou na stehno**. Psovod má vodítko v pravé nebo levé ruce, v úrovni pasu, mírně prověšené. U psů, kteří mají tendenci chodit rychle, můžeme použít delší vodítko, které vedeme za svým tělem a držíme je v pravé ruce. K umravňení psa potom lze použít vlastní tělo, bez nutnosti vynakládání velké síly. Psovod musí jít dostatečně rychle a přitom dbát, aby šel pes neustále u nohy na mírně prověšeném vodítku. Pokud pes předbíhá, opakuje psovod povel a šknutím vodítka psa usměrní k noze. Stejně psovod postupuje, pokud se pes opoždí. V tomto případě je lepší, použít spíše mazlivou intonaci hlasu. Aby pes nepředbíhal a orientoval se na psovoda je vhodné na něj mluvit a z jedné ruky mu nabízet pamlsky. Pamlsky podáváme psu tak, aby se držel u naší nohy, k malým psům je potřeba se

za chůze ohnout, abychom předešli vyskakování psa. S malými štěňaty můžeme toto procvičovat i bez vodítka. Pozornost štěněte udržujeme rukou, v které máme pamlsky. Tato ruka musí být zpočátku nácvičku bezedná, pokud jde o pamlsky. Pamlsky musí být pro psa chuťově zajímavé a musí být pro něho lehce polknutelné, bez velkého kousání, to by odvádělo jeho pozornost. K udržení pozornosti psa pomáhá i častá změna směru chůze (obraty), změna rytmu chůze případně časté zastavení (chůze v krátkých úsecích).

Obraty vpravo a vlevo se provádí tzv. vojensky (vždy o 90°), pes se točí s psovodem. Obrat čelem vzad provádí psovod vojensky a pes psovoda zpravidla obchází do pravé strany provedeným obloukem. Tento způsob je pro psa jednodušší. Ke zvýšení motivace se při učení tohoto cviku používají opět různé motivační stimuly, které zvyšují zájem psa jednak o samotný výcvik a jednak o osobu psovoda. Jako motivační prvky se používají aporty, hračky, různé krátké pešky, případně pamlsky. Psovod má tyto pomůcky buď viditelně v ruce, nebo později ukryté a odměňuje s nimi psa během výcviku pro udržení jeho pozornosti. Je užitečné ze začátku psa odměňovat v momentě provádění obratu. Před každým obratem také použijeme povel „**K noze**“ případně tlesknutí levou rukou na stehno. Můžeme si pomoci i tak, že na psa při chůzi mluvíme a tím upoutáváme jeho pozornost na sebe.

Pro usnadnění nácvičku je možné provádět zpočátku obraty ve stejném pořadí (nebo nacvičovat vždy jen jeden obrat). Dobré rovněž je, cvičit zpočátku se psem tento cvik na jasně ohraničeném prostoru, kdy pes ví, že na konci prostoru bude následovat obrat (např. šíře vozovky apod.). S malými štěňaty začínáme nácvičku tak, že je „vodíme“ za pomoci ruky plné pamlsků. Můžeme před psem i couvat a měnit směr tak, že chodíme nejprve do různých oblouků, osmiček a elips, než přejdeme k samotnému nácvičku obratů. U notorických tahounů, případně ignorantů s pevnou nervovou soustavou si můžeme pomoci nastavením obojku těsně pod mordou psa, to znemožní psovi sklánět hlavu na zem. Při výcviku starších, opravdu divokých psů pak nezbyvá než použít speciální výcvikové pomůcky např. ohlávku, nebo vodící postroj.

Nejčastější chyby:

- psovod chodí pomalu,
- psovod vodí psa na napnutém vodítku,
- psovod trpí psu různé očuchávání, chůzi bez zájmu, s hlavou u země apod.,
- psovod psa málo chválí,
- psovod vyžaduje „předpisovou“ chůzi u nohy od psa trvale i na procházkách apod.
- pes se při obrazech přetáčí, nebo nedotáčí a psovod mu to trpí.

Společně s chůzí a obraty za pochodu můžeme procvičovat i obraty na místě. Tento výcvik je poněkud těžší, protože pes je ve statické poloze a tudíž manipulace s ním je poněkud obtížnější. Významně nám opět mohou v motivaci pomoci pamlsky, kdy psa otáčíme s jejich pomocí. Opět je doporučitelné začínat nejprve s nácvičkou jednoho obratu. Nejlehčí je obrat vpravo v bok, kdy se pes točí za námi. Spojíme-li dva obraty vpravo v bok, otočíme psa o 180° což je průprava na obrat čelem vzad. Později se bude psovod při obratu čelem vzad točit na druhou stranu (vlevo). Psa můžeme potom trvale otáčet doprava. Tento postup můžeme v počátku nácvičku praktikovat i u obratu čelem vzad za chůze. Jestliže se ovšem rozhodneme psa při obratu čelem vzad otáčet s námi vlevo, potom dvojobrat doprava provádět nebudeme, museli bychom psa později zbytečně procvičovat. Logicky obrat vlevo v bok provádíme doleva, o 90°. I u obratů na místě používáme před každým cvikem povel „**K noze**“ vyslovený v rozkazovací intonaci.

5. CVIKY U NOHY PSOVODA

Účel cviku: Tyto cviky patří do „základní výbavy“ výcviku psa. Jejich zvládnutí nám umožní navázat dalšími cviky, které souvisí s celkovou ovladatelností psa.

Provedení: Psovod stojí se psem v základním postoji. Pes sedí u jeho levé nohy. Pro začátek

můžeme mít psa i před sebou.

Provedení jednotlivých cviků:

a) Položení psa. Povel „**LEHNI**“ v rozkazovací intonaci, posunek **mávnutí otevřenou dlaní levé ruky nad hlavou psa směrem na jeho zád'**. Po vydání povelu táhne psovod zkráceným vodítkem směrem k zemi a levou rukou tlačí na zád' psa a usměrňuje psa, aby ležel ve správné poloze. Po provedení cviku následuje pochvala.

Provedení za pomoci pamlsku, nebo jiného motivačního prvku: Zároveň s vysloveným povelu a provedeným posunkem psovi ukážeme pravou rukou pamlsek, který před ním táhneme obloukem na zem a kousek po zemi. Toto psa většinou přiměje, že si spontánně lehne nebo minimálně položí na zem přední část těla, zadek potom dostaneme na zem lehkým tlakem levé ruky. Můžeme postupovat i tak, že ruku s pamlsky v polozavřené dlani dáme těsně před mordou a následně jí táhneme dolů na zem. Přitom naše ruka opisuje oblouk směrem dolů a směrem k hrudníku psa, toto přiměje k lehnutí prakticky každého psa. Navíc si pes takto lehá správně, tj. skládá tělo směrem dozadu, bez popocházení, což často působí problém v době, kdy má pes cvičit před psovodem, případně na dálku.

U temperamentních psů může pomoci, pokud psa podržíme levou rukou za obojek a předloktím ruky až loktem tlačíme na kohoutek psa, případně na hřbet. U psů, kteří si nechtějí lehat si můžeme pomoci tak, že psa obkročíme, rychle jej chytíme za přední nohy a natáhneme mu je na zem před sebe. Další možností je, že pravou rukou rychle chytíme psa za levou tlapku, ruku přitom vedeme z pravé strany psa, za jeho pravou nohou a psa strhneme k zemi.

Pozn. Pes by si měl správně lehat směrem dozadu, bez posunu předních nohou, toho nejlépe dosáhneme při použití první uvedené metody. Případně za použití pamlsku, tak jak je popsáno výše.

b) Posazení psa. Povel „**SEDNI**“ v rozkazovací intonaci, **posunek tlesknutí levou rukou na stehno**. Po vydání povelu psovod táhne vodítko směrem nahoru a levou rukou současně tlačí na zád' psa. Po provedení cviku následuje pochvala.

Provedení za pomoci pamlsku: Těsně před vlastní manipulací ukážeme psovi v jeho zorném poli pamlsek a současně s vyslovením povelu tento zvedneme nad hlavu psa směrem jakoby nad uši. Pes ve snaze pamlsek získat si většinou sám sedne, nebo minimálně sníží zád', takže postačí lehký tlak, abychom psa posadili.

c) Postavení psa. Povel „**VSTAN'**“ v mazlivé intonaci s protaženým „á“ (vstáááň). Posunek **pokrčení v kolenou**. Po vydání povelu psovod táhne zkrácené vodítko mírně dopředu a otevřenou dlaní levé ruky nadzvedává psa pod břichem. Po upravení do správné polohy psa pochválit.

Provedení za pomoci pamlsku: Pamlsek psovi ukážeme a lehce ho táhneme před hlavou psa dopředu. Přitom levou rukou otevřenou dlaní psa lehce nadzvedáváme pod břichem a později jej touto rukou chválíme hlazením po levém boku psa. Ruku tak máme neustále připravenou pro případ, že by si chtěl pes předčasně sednout. V tom případě ruku vrátíme rychle na břicho psa a tím mu předčasné usednutí znemožníme. Obejmutí psa levou rukou mu zároveň brání v pohybu do strany.

Určitou pomocí rovněž může být, pokud cviky cvičíme ve stejném pořadí.

Pokud se rozhodneme k nácviku poloh před psovodem, jsou zvukové povely stejné. Posunky jsou potom následující:

Cvik sedni před psovodem – vztyčení pravé paže od pasu až do výše našich očí. Dlaň otočená ke psu. Prsty držíme u sebe. Mezi palec a ostatní prsty můžeme uchopit vodítko, tím dojde ke zvednutí hlavy psa a ke snížení jeho zadku. Můžeme lehce vykročit proti psu, abychom mu znemožnili popocházení. Je potřeba postupovat citlivě s ohledem na velikost a povahu psa.

Cvik lehni před psovodem – pravá paže jde od shora dolů. Dlaň je otočená k zemi. Během pohybu můžeme do ruky uchopit vodítko, které tlačíme k zemi. Tím zároveň tlačíme k zemi

přední část těla psa. V první fázi začínáme s výcvikem cviku lehni v době, kdy pes je proti nám v poloze vsedě. V tomto případě, má již u země zadní část těla. Dbáme na to, aby pes nepopolézal proti nám, aby si nelehal křivě a nevyvaloval se. Toto vše musíme opravovat a chválit psa až v momentě, kdy zaujme správnou polohu.

Postavení psa před psovodem. Zde je posunkem pohyb otevřené dlaně podél těla směrem dozadu. Přitom se můžeme lehce zhoupnout v kolenou (toto později odbouráme). V počátku nácviku můžeme i **mírně** táhnout za vodítko směrem dopředu. I zde si dáváme pozor, aby se pes nestavěl křivě, případně nepopocházel směrem k nám. Opatrně musíme postupovat, pokud z polohy ve stoje budeme psa posazovat, zde je dobré nechávat mezi jednotlivými cviky delší pauzu, protože psi mají tendenci si sedat spontánně.

Zaujetí základních poloh za pohybu psa

Potom co jsme dostatečně propracovali zaujetí základních poloh u nohy psovoda, můžeme přistoupit k nácviku těchto poloh za pohybu psa. Začínáme tak, že psa máme na vodítku a vedeme jej podle nohy. Po vyslovení zvukového povelu: sedni! – pro sednutí, lehni! – pro lehnutí a stůj! – pro zastavení, uvedeme psa na požadované polohy, zároveň se zastavíme. Polohu vsedě má pes zaujmout vždy, když se psovod zastaví. Proto později tento povel opustíme a psa vedeme k tomu, aby reagoval již na naše zastavení. Povel sedni potom používáme jen v tom případě, že psovod pokračuje v chůzi a pes sedí na místě.

U polohy vstoje si dáváme pozor na to, aby si pes spontánně nesedal. Jestliže jej připravujeme ke složení zkoušky, na níž je tento cvik požadován, musíme dbát rovněž toho, aby zaujímal tuto polohu okamžitě po došlapu všech končetin na zem, aby tzv. nepopocházel. Rovněž netrpíme psu odvedení pozornosti například očuchávání země a podobně.

Poloha vleže – teoreticky je jednodušší psa dostat do polohy vleže, pokud je v pohybu, než když je na místě a třeba sedí. Je to proto, že pes při pohybu stojí jen na dvou končetinách a není tudíž tak stabilní. Na druhou stranu to vyžaduje od psovoda i poněkud více zručnosti, protože i on je v pohybu.

Potom co dostatečně procvičíme zaujímání těchto poloh za pohybu, můžeme přistoupit i k tomu, že od psa odcházíme. Cvičíme tzv. odložení psa za pohybu v poloze vsedě, vleže nebo ve stoje. Zatímco na zkouškách se toto odložení provádí bez dalšího povelu, pro praktické použití je vhodné použít povel pro setrvání psa v poloze („zůstaň“, nebo „čekej“). V praxi toto odložení psa využijeme v situacích kdy má pes krátkodobě setrvat na místě. Například při nakládání psa do auta, při otvírání dveří a podobně.

Nejčastější chyby:

- psovod není dostatečně důsledný, opakuje povely a netrvá na přesném provedení cviků, (při lehání pes popolézá, při sedání si sedá na stehno, z polohy vstaň předčasně usedá apod.
- psovod provádí nácvik s příliš mladým psem za použití příliš velkého mechanického donucení,
- pes při zaujetí jednotlivých poloh u nohy leze před psovoda (většinou způsobené umístěním pamlsků v pravé kapse nebo podáváním pamlsku z pravé ruky).
- psovod tahá psa při změnách poloh za chlupy.

6. PŘERUŠENÍ NEŽÁDOUCÍ ČINNOSTI

Účel cviku: Zamezit psu v činnosti, která je v rozporu „s dobrými mravy“, která by nám komplikovala vzájemné soužití.

Provedení:

Tento cvik je potřeba odstupňovat podle míry „provinění“ psa.

- a) Pes spíše naznačuje úmysl provádět nežádoucí činnost. Př. V dále zaregistroval jiného psa a dívá se tím směrem. Opakovaný povel „**HODNÝ**“ nebo „**KLID**“ v uklidňující intonaci a současné pohlazení psa. Zájem psa se zároveň snažíme převést jinam – nejlépe na sebe. Psa se dotýkáme prioritně na hlavě, krku a na plecích. Pozor na podávání odměn, ta musí

přijít až po té, co pes přejde do klidového stavu, povolí jeho případná tenze (svalové napětí) a je plně soustředěn na nás, případně na činnost kterou jsme mu nabídli.

- b) Pes se zjevně chystá provádět nežádoucí činnost. Př. V dále zaregistroval jiného psa a napnul vodítko tím směrem. Povel „NESMÍŠ“ v zakazující až mírně výhružné intonaci. Po té je zpravidla nutné pokračovat, tak jak je uvedeno výše až do uklidnění psa a převedení jeho pozornosti jiným směrem. Teprve potom může přijít pochvala, případně odměna.
- c) Pes již započal provádět nežádoucí činnost. Př. V dále zaregistroval jiného psa, napnul vodítko jeho směrem a vrčí, případně začíná štěkat. Oslovení psa jménem ve výhružné zakazující intonaci doplněné většinou o důrazné škusnutí za obojek psa (př. **AJAXI!**). Potom následuje zpravidla činnost podle bodu b) a a)
- d) Pes provádí nežádoucí činnost. Př. Štěká na přicházejícího psa, pokud by nebyl na vodítku, tak by se za ním rozeběhl. Povel „FUJ“, hlavně zpočátku doplněný škusnutím psa na vodítku, případně i opakovaným vyškubáním. Následně navážeme body c), b) a a).

Aby byl cvik dostatečně vypracován, je potřeba se psem vyhledávat situace, kdy provádí nežádoucí činnost a kdy ho máme ve své moci (na vodítku). Na druhé straně je potřeba si uvědomit, že trestání psa (zvláště body c) a d) jsou trestem) by mělo být co nejméně časté, protože dochází k nabourávání kontaktu mezi psovodem a psem. Výcvik je také potřeba přizpůsobit povaze psa.

Nejčastější chyby:

- povel pro přerušování nežádoucí činnosti jsou používány pozdě, v malé nebo naopak v nepřiměřeně velké míře, vzhledem k povaze psa,
- povel jsou používány nesprávně (např. povel FUJ při kousání do rukávu apod.).
- pes je chválen a odměňován předčasně, ještě v době kdy plně nepřerušil nežádoucí činnost (je vlastně chválen za tuto činnost).

7. ŠTĚKÁNÍ PSA NA POVEL

Účel cviku: Pro praxi je tento cvik prakticky zbytečný. Předvést jej potřebujeme na některých zkouškách.

Provedení: Povel „ŠTĚKEJ“, posunek **zvednutí ukazováčku pravé ruky do výše očí psovoda a mávání ukazováčku**. Pro nácvik tohoto cviku existuje řada metod. Nejčastěji se používá způsob na pamlsky, kdy se pes provokuje pamlskem, případně oblíbenou hračkou ke štěkání. Jakmile pes projeví snahu štěkat, pochválíme ho a odměníme pamlskem, nebo hračkou. Další metodou je, že se pes uváže, psovod jde od něho a volá ho k sobě. Jakmile pes projeví snahu štěkat, psovod se k němu vrátí, pochválí jej, případně odmění pamlskem. Zde je důležité umět odhadnout vzdálenost, která bude psa dostatečně stimulovat ke snaze štěkat. (ta je u každého psa trochu jiná). Psovod se musí také chovat při volání psa dostatečně temperamentně. Je rovněž dobré použít při provokování uvázaného psa ke štěkání nabízení pamlsku, tahání míčku, nebo peška těsně mimo dosah psa. Z méně tradičních pomůcek pak nejčastěji zabere olistněná větvička s kterou před psem pohybujeme. Často se také používá práskání bičem apod. Ze začátku nácviku musíme psa pochválit i za vydání sebemenšího zvuku, zakňučení atd. Můžeme také psa chválit a podporovat v případech, kdy se rozštěká spontánně, ovšem pozor na to o jakou jde situaci. Např. pes štěká na kočku, která sedí na plotě – zde bychom sice podporovali chuť psa štěkat, ale zároveň jej učíme reagovat agresivně na kočku. Jiná situace – mladý pes nebo štěně nedůvěřivě štěká na neznámý předmět – zde je vhodné psa podpořit a současně jej přivedeme (nalákáme) k předmětu, aby se přesvědčil (opticky a očicháním) co je to za věc a že mu nehrozí z této strany žádné nebezpečí.

Cvik je hotový, když pes štěká v požadované poloze (např. v sedě u nohy). Proto potom co jsme psa naučili štěkat tzv. na povel, musíme jej ještě naučit, aby setrval v požadované poloze.

Nejčastější chyby:

- zvolení nesprávné metody,
- výcvik malé intenzity,
- okřikování psa v situacích kdy se spontánně rozštěká,
- pes při štěkání mění požadovanou polohu a psovod toto ignoruje.

8. ODLOŽENÍ PSA

Účel cviku: Pes má setrvat v poloze (zpravidla vleže) do té doby, než dostane od psovoda jiný pokyn. Toto se nám hodí v situacích, kdy se potřebujeme psa na chvíli „zbavit“ a nemáme možnost, nebo čas jej někde zavírat nebo uvazovat.

Provedení: Jedná se o tzv. zpoždovací (útlumový) cvik – po psu požadujeme, aby nevyvíjel žádnou aktivní činnost. Nácvik tohoto cviku začínáme se psem zpravidla poněkud později. Jde o cvik velmi užitečný. Začínáme s nácvikem odložení v poloze vleže. Po základním zvládnutí cviku v této poloze přikročíme i k nácviku odložení v poloze v sedě a ve stoje. U těchto poloh půjde o tzv. krátkodobé odložení (maximálně do jedné minuty). Důvod je mimo jiné ten, že tyto polohy nejsou tolik spolehlivé. Kromě toho kostra psa není uzpůsobena pro trvalé statické stání, proto to po něm ani nevyžadujeme. Povel „**LEHNI - ZŮSTAŇ**“. Posunek **napřažení otevřené dlaně levé ruky ze předu před nos psa**. Nejdříve se spokojíme s tím, že pes zůstane ležet, později začneme od psa dělat úkroky do strany a před psa (pes je přitom upevněn na **volném** vodítku). Později psa přepneme na dlouhou šňůru, která je volně položená na zemi a prodlužujeme vzdálenost, na kterou odcházíme od psa a čas po který ho necháváme ležet. V další fázi odbouráme dlouhou šňůru, dále prodlužujeme vzdálenost a čas. Cvik začínáme provádět v rušivějším prostředí. V konečné fázi by měl pes zůstat na místě i když se mu psovod ztratí z dohledu. Je důležité si přesně pamatovat místo na které jsme psa odložili (pro případ, že by se z tohoto místa vzdálil). Při postupném stěžování cviku vždy řešíme jen jednu část cviku tj. buď vzdálenost, na kterou od psa odcházíme, nebo dobu po kterou je pes odložený. Pokud chce pes odejít nebo změnit polohu musíme ho vrátit na stejné místo a upravit do správné polohy. Následně je vhodné zkrátit vzdálenost odložení, případně dobu, po kterou je pes odložen. Maximální doba odložení - 10 minut. Pes je sice schopen provádět odložení i po delší dobu, ale není vhodné to na něm chtít. Důvod je ten, že pes je vlastně po celou dobu tzv. ve cviku tj. plní povinnost (příkaz svého pána). Je vhodné tento cvik cvičit s dokonale vyběhaným psem, může být i mírně unavený. Proto se nácvik tohoto cviku zařazuje zpravidla na konec výcvikové lekce. Psa z odložení nikdy neodvoláváme, naučil by se z místa odcházet. Přivolání z odložení sice je na některých zkouškách, toto se ale pes naučí velmi rychle a i potom je dobré volat psa z odložení tak maximálně jednou z deseti pokusů. Pokud má pes tendenci z místa odcházet, musíme umět vyhodnotit důvody proč se to děje a podle toho reagovat. Může to být z přirozeného temperamentu psa, z nedostatečné procvičenosti cviku, ze strachu, že mu psovod odejde. Od toho se odvíjí naše reakce na „neposlušnost“ psa. Zvláštní jednání je u tohoto cviku potřeba i v případě pochvaly. Psa chválíme převážně jen krátce slovně. Poplácávání by provokovalo psa k předčasnému pohybu. Je rovněž vhodné psa hned nezvedat z polohy po tom, co se k němu vrátíme, ale trvat na tom, aby pes zůstal určitou dobu ležet i po našem přiřazení k němu. Toto je možné procvičovat i tak, že se ke psu přiřadíme a bez pochvaly znovu poodejdeme. Psa potom pochválíme až po našem druhém nebo třetím přiřazení k němu.

Variantami tohoto cviku jsou:

- 1) Odeslání psa na místo s následným odložením. Používá se například pro odeslání psa do kotce, nebo do jeho pelíšku. Předpokladem je, že pes už umí cvik odložení na místě. Před povel **zůstaň** se v tomto případě zařazuje povel **místo** nebo **jdi na místo**.
- 2) Krátkodobé setrvání na místě (například před vystoupením z auta, před otevřením dveří apod.). V těchto případech požadujeme po psu pouze krátkodobé setrvání

v poloze, z které se pes může později zpravidla samovolně vzdálit. Zde je možné, použít povel **čekej**, místo povelu **zůstaň**, abychom tak psovi pomohli rozlišit situaci, kdy musí zůstat na místě až do vydání dalšího povelu a kdy může naopak jednat samostatně.

- 3) Odložení psa na dálku. Předpokladem je zvládnutí povelu **lehni** na vzdálenost pouze na slovní, případně posunkový povel. Pokud pes toto zvládá, měl by na náš povel **lehni** ulehnout na místě, **kde** se zrovna nachází, na další povel **zůstaň**, potom musí na tomto místě zůstat až do našeho příchodu. Cvik je velmi užitečný pro ty situace, kdy psa máme na volno a nemůžeme jej zavolat k sobě, protože se to nehodí (mezi námi je silnice po které jede auto apod.). Podobná je situace, kdy pes zaregistroval jiného psa (zvěř) a chystá se za nimi rozeběhnout. V těchto případech je často vhodnější psa na dálku tzv. zalehnout, než jej volat k sobě. Důvodem je to, že poloha psa vleže, bývá spolehlivější, než volný pohyb psa při přivolání.

Nejčastější chyby:

- psovod provádí nácvik s příliš mladým psem a dochází k narušení vzájemného kontaktu,
- psovod příliš pospíchá s nácvikem,
- psovod psa z odložení odvolává, místo aby si pro něj přišel.
- psovod se od psa pohybuje nepřirozenou chůzí (pomalu, kradmo, nebo naopak rychle). Po odejití od psa gestikuluje rukama nebo mluví, což psa provokuje k pohybu.

Tato metodika není v žádném případě vyčerpávající. Výchova a výcvik psa je natolik složitou činností, že jí dost dobře není možné vtěsnat do jednoduchých pravidel.